

NORDLANDSPOSTEN TIRSDAG 15. OKTOBER 1991

Krigsminner på Saltfjellet

I et par leserinnlegg har krigsminnesmerkene på Saltfjellet vært omtalt. Bakgrunnen for slavearbeidernes og krigsfangenes innsats på Saltfjellet, var ikke veibygging, men tyskeres fremføring av Nordlandsbanen.

Under 2. verdenskrig ble Operasjon Todt satt i gang av tyskerne. Våpenminister Todt satte opp en arbeidshær av slavearbeidere fra de okkuperte land, som arbeidet på tyske byggeprosjekt. Hvor mange slavearbeidere som ble sendt til Nord-Norge er usikkert, men det er tale om tusenvis. Russiske krigsfanger kom også hit. Tyskerne opprettet leire langs hele Nordlandsbanen og arbeidet med banen ble forsert kraftig i 1941 da Tyskland kom i krig med Sovjetsamveldet. På strekningen Dunderlandsdalen-Saltfjellet var det en rekke leire, og fangene arbeidet under ekstreme tilstander. Om

forholdene i disse leirene og om arbeidet med eks-krigsfangene etter frigjøringen, forteller leder for arbeidet, major Leiv Kreyberg i sin bok «Kast ikke kortene»: «Situasjonen var elendig med hensyn til boforhold og bekledning. Fangene var utmagret og underernært. Sykeligheten og dødeligheten var svært stor.»

Etter tre vintre med hardt arbeide på banen under nazistenes åk, kan man jo tenke seg hvordan tilstanden var for disse ulykkelige menneskene. De russiske krigsfanger som fikk oppleve friheten i 1945, ble dessuten sendt hjem til en miserabel skjebne. For Stalin var det ensbetydende med landsforræderi å la seg ta til fange av tyskerne.

Det er for disse menneskene og deres innsats, hvor mange av dem gav sitt liv, at minnestøttene er satt opp på Saltfjellet.

Når det gjelder utformingen av minnesmerkene, får den norske stat ta ansvar for det. De opprinnelige russiske minnesmerker – som ganske sikkert hadde en vakker og estetisk utforming – ble fjernet i begynnelsen av 50-årene, og erstattet med nåværende. Hva angår Blodveien, er det en strekning på E6 mellom Rognan-Langset. Hit kom de første serbere (og endel kroatere) som fanger i 1942. (For ordens skyld: Serbia kjempet *mot* nazismen, Kroatia gikk *med* Hitler). De ble plassert i tyskernes beryktede tilintetgjørelsesleir i Botn, og arbeidet på denne veistrekningen. Her står også en minnestøtte, med følgende tekst: «Med livet som innsats under nazismens åk, bygde jugoslaviske partisaner denne veien 1942-45».

Siri Engan,
Fauske

100762